

חיל ג'נדרמריה

גלגוליו. משמעותו ומשימותיו

נעמוד כאן על אחדים מגלגולים אלה, השונים, לעתים, שוני רב זה מזה.

ביטוי קיצוני למגמה של יכולת-פרט מובהקת, אשר משתדלים לעשותה כוללת ורב-צדדית ככל-האפשר, משמשת, המשטרה המלכותית הרכובה של קנדה. יצוין, כי השם "משטרה" איננו מעיד (כאן ובכמה גופים ג'נדרמריים אחרים, בעלי שם דומה) על שום זהות עם המשטרה התקינה, המלה "רכובה" — מקורה בעברו של גוף זה, שהיה חטיבת פרשים, בדומה לחילות ג'נדרמריה רבים אחרים.

גם כיום יש ואנשיו של חיל זה, במדיהם הסטגוניים מופיעים כרוכבים; הופעה כזאת קשורה, בחלקה, בטכסים ובתפקידי משמרי-כבוד. לעומת זאת, נמסרים לידיהם תפקידי שמירה, בטחון ומלחמה בעבירות-החוק מהסוגים המסוכנים והנועזים ביותר, במיוחד במרחבי הצפון והמערב השוממיים-למחצה של קנדה, כגון, העמידה בפני הברחת חופים וכיו"ב. אנשי "המשטרה הרכובה" פועלים כפרטים וכחוליות ממונעות (מכונית או אופנוע), צוותות של סירות-מנוע, גלשים — "עגלונים" של מגררות-כלבים — הכלל, הם מופיעים בכל תפקידי בטחון אשר רק יתוארו והם מאומנים ובקיאם בכל צורות התחבורה ובכל סוגי הנשק הקל.

בקצה התפוץ של השרשרת עומדת, הג'נדרמריה הצבאית ("Military Constabulary") של צבא ארה"ב באיזור כיבושו בגרמניה. כאן היסוד הוא ביכולת של הופעה לווהמת כיחידה רבת-מחץ; אולם יחד עם זאת מטפחים גם את האפשרויות של פעולה בחוליות קטנות, להטלת סדרים בקרב האוכלוסיה (אך אין לערבב חיל זה במשטרה הצבאית האמריקאית הרגילה, המצויה אף היא באותו איזור-כיבוש).

אף מקורו של חיל זה מעיד על מגמתו. ב-1946 נקבעו יחידות שלמות של צבא-הכיבוש האמריקאי, מהן יחידות טנקים, "חיל פרשים ממונע", "חיל רגלים משוריין", כולן יחידות נבחרות, כל אחת כ"בסיס" לארגונה של יחידה זו או אחרת של הג'נדרמריה הצבאית, אשר צריכה היתה לקום בחסותה של אותה יחידת-צבא וליגוק ממיטב קציניה וחיליה, יחידות הג'נדרמריה-הצבאית צוידו באמצעי ניידות מושלמים, בתוך זה רכב-שריון רב.

במדינה העומדת על סף ארגון כוחות הבטחון שלה לקראת תקופה של "שלום דרוך", והיא בעלת ירושה מחייבת מימים עברו, — ירושת שכנים המחייבים עירנות וירושת שטח-שממה נרחבים, — בולט הצורך לבהון, בין שאר סוגי כוחות-הצבא והבטחון גם את סוגו של חיל ג'נדרמריה.

המונח "ג'נדרמריה" — יש ומשתמשים בו למונחים ומשמעויות שונים עד מאוד. לעתים הוא לובש משמעויות צבאיות מפורשת; לעתים — מונח הדגש בשטח בטחוני-פנימי, יש ופעולת ג'נדרמריה מכוונת במידה רבה להבטחת גבולות — אדמיניסטרטיבית ומכסית; בארצות ובתקופות מסוימות, ניתן למונח זה תוכן משטרתי מובהק. מן הראוי, אפוא, להציג ולהבהיר — עד כמה שהדבר ניתן להעשות בקצרה וביעף — כמה אספקטים וגלגולים אפשריים של חיל הג'נדרמריה, בתור גורם צבאי ובטחוני.

כנקודת-מוצא להערכות ולשיקולים, לגבי הצורות השונות של כוח ג'נדרמריה, יכולה לשמש ההגדרה הבאה של מהותו המיוחדת, מהות הנבדלת מזו של גוף צבאי רגיל:

הטיבה "ג'נדרמריה" מורכבת, אמנם, מאנשים אשר אימונם וזיונם מכשירים אותם לפעולה לוחמת, הן כפרטים והן ביחידות-משנה, לפחות עד לכיתה או מחלקה; אך יחד עם זאת עיקר הדגש בהכשרתו ובתפקידי של סרדיליט ג'נדרמרי כזה מונח ביכולתו ובכשרו להופעה ופעולה כפרט, הן בתורת לוחם, והן בתור שליחו ומיצגו של שלטון. יכולת זאת, המיחדת את איש חיל-הג'נדרמריה לעומת אנשי רוב סוגי-החיל האחרים, אינה צריכה לגרוע מיכולתו ללחום ולפעול במסגרת-יחידה קיבוצית, כחיל "רגיל" בעל אימון גבוה; אדרבא, התקפות והגמישות, שחייבות להיות מתכונותיו הכלליות, צריכות לעשותו גם חיל "רגיל" — שהוא בחינת "בורג" ביחידה, — מעולה ביותר.

ספק, אם במקום המהקומות הושגה או הוגשמה במלואה השאיפה שבהגדרה הנ"ל; אולם רק לאורה יתכן למצוא את אמת-המידה ואכנה-הבוהן המתאימות לשם בחינת גלגוליו השונים של חיל-הג'נדרמריה והערכתם.

הוענקה להן עצמת־אש רבה. כאמצעי למשיכת אנשי הצבא להתנדבות לתוך החזל הובטחו. בין השאר, מדים משובחים ונאים ביותר.

מספרם הכללי הועמד על 38.000 איש, שאורגנו ב־3 בריגדות ונוסף על כך 9 רגימנטים נפרדים, ועל כל אחד מהם הוטלה הפעולה בחבל ארץ מסוים. כן הוקמה גונדה נפרדת אחת, לשמש ליד ביה"ס של החזל להדגמות בטקטיקה ובטכניקה, כ"יחידת־אולפן" להתנסותם בפיקוד של חניכי ביה"ס, וכי"ב. ולא זו בלבד, אלא הוקם אף בית־ספר למדריכים בשביל החזל החדש. אך עתון הקצינים של צבא ארה"ב כתב אז גם, "מובטח להם גם אימון נמרץ ביותר, ונדרשת רמה גבוהה במיוחד של כושר גופני ויכולת אישית, בשל האופי המורכב אשר לתפקידים הכפולים, כחיילים־למפות וכמשטרה מיוחדת". יצוין, כי החזל זה שולבו גם מטוסים (שני מטוסים קלים לרשות כל גונדה־ג'נדרמריה, ושלושה — לכל מסה־רגימנט). לתפקידיליווי לאישים חשובים ולסיוור־פטרול אורגנו מחלקות־אופנוע מיוחדות (קצין ו־25 חיילים); כן צורפה לכל רגימנט־ג'נדרמריה מחלקת־אופנוע — ואף מחלקת פרשים, שנועדה לפעולות בשטחים מיוערים או הרריים, או לדיכוי מהומות ולקיום שליטה על המונים. בדרך כלל, הוטלו על החזל במיוחד התפקידים של סיורי פטרולים בגבולות, אופרציות של "הפשׁה־הפוס" (כל־ינשק, סחורות אסורות, אגשים בלתי־רצויים), ופטרול לים צבאיים בתוך האיזור. הוא שיתף פעולה עם המשטרה הצבאית, עם "קורפוס־הריגול־הנגדי" של הצבא האמריקאי ועם המשטרה הגרמנית. בשל ארגונו הג'נדרמרי המיוחד, השונה מזה של צבא תקין, בחייבו לעתים קרובות פיצול ליחידות־משנה קטנות, הוגדל בו באופן יחסי מספר הקצינים והסמלים.

תיאור זה משמש דוגמה טיפוסית לחזל, שהוטל עליו בראש וראשונה לשלוט על אוכלוסיה רבה, ועם זאת צריך שתהא לו גם היכולת לשתף פעולה אתה בצורות ובהזדמנויות שונות. חזל כזה מסוגל בהחלט לפעול כאבר רב־ערך בגוף־הצבא הכולל; אם כי, כמובן, באם יופיע לבדו, בתפקידים צבאיים נרחבים, תהיינה ניכרות בו חולשות רבות (העדר חזל ארטילרי, וכי"ב).

* *

יחכן מאוד כי בתור טיפוס ג'נדרמרי העומד ב"אמצע", בין שני הקצוות הנ"ל (אם כי קרוב יותר, במגמה,

1) בדרך כלל, הן מונחי־הארגון והן המסורת של החזל היו מעורים בעיקר באלה של חזל הפרשים של צבא ארה"ב, או בסוגי־חזל שהסתעפו ממנו, ומכאן המונח "סקוודרון" — "גונדה".

לדוגמה האמריקאית שבגרמניה), אפשר לציין את "חטיבת המשטרה הניידת" של מדינה מזהרתיכונת — עיראק. בגוף־המשטרה הכללי של עיראק קיימת פורמציה מיוחדת, המופקעת מכל שליטה של שלטונות־המשטרה המקומיים הרגילים, ומיועדת פחות לשירות תפקידיו היומיומיים של השלטון מאשר להבטחת השלטון עצמו. החטיבה מונה 5200 איש והיא מאורגנת, בעשרה גדודים רגליים ובגדוד ממוכן אחד, אשר הוענקה לו עצמת אש־אבטומטית הרבה אף מנו אשר לגדודים הרגליים. כן עומד לרשותה של חטיבה זו מספר ניכר של מכונות־שריון (בעצמת גדוד) ועוד פלגות שריון, לפי המחוזות.

כבר ממבט ראשון ניכר הדמיון בין צורה זו של חטיבה ג'נדרמית לבין "כוח המחץ" (Striking Force) שנתקיים במסגרת המשטרה הבריטית בשנותיו האחרונות של שלטון־המנדט בא"י. אצל סוגים כאלה של חזל ג'נדרמרי מופיעה לעתים קרובות הנטיה להתפתח למשטר־דיכוי יותר מאשר לחטיבת־סדרים והבטחה. ישנה בכך הקבלה ידועה ל"ג'נדרמריה המלכותית האירית" ("Irish Royal Constabulary") בשעתה, אכן, הג'נדרמריה המלכותית של אוסטרליה, לבשל, על אף זיונה הקרוב־לצבאי וכוננוחה המיוחדת לקראת התנגשות אפשרית, מקיימת בכ"ז כיום את האופי של נציגי שלטון בעלי עין פקוחה, שאינם מהוים רק רזרבת־"מחץ", המרוכזת בקסרקטין וממתנה לאות של צורך בהדברת אוכלוסיה מתמרדת.

* *

יש לציין כי בשורה של ארצות אירופאיות קיימת חלוקת תפקידים מסוימת (אם כי משתנה ממקום למקום) ושילוב תפקידים — בין חיילות ג'נדרמריים ובין המשטרה הרגילה. לפי חלוקה כזאת נופלים בחלקו של החזל מהסוג הראשון, בראש ובראשונה, התפקידים של שמירת בטחון בשטחים כפריים (כך, למשל, הג'נדרמריה הארצית "Landesgendarmarie" — שנתקיימה באוסטריה, וחטיבה דומה — בצ'כוסלובקיה, וכן בעוד ארצות). זיונם כולל אז, כרגיל — לעומת המשטרה העירונית — את הרובה; ובדרך הטבע יש להם ידיעה והתמצאות רבות יותר בשטחים שמחוץ לערים, מידת כושר־שדה וכי"ב; אך גם יחידות כאלה מקבלות זיון רציני יותר רק לקראת מצבי־חרום, או, לעתים, במידה שהן מועסקות בתפקידי שמירת גבולות. אמנם, לצורך אחרון זה קיימות בארצות רבות גם חטיבות מיוחדות, הכפופות למיניסטריון הפנים, או למיניסטריון הכספים (מכס), אך יש וחזל ג'נדרמרי כללי נועד גם למלוי תפקידים אלה.